

АЛГОРИТМІЧНО-ФАБУЛЬНА ПОБУДОВА СЮЖЕТІВ АНГЛІЙСЬКИХ НАРОДНИХ КАЗОК

Л.І. Тараненко, канд. філол. наук (Київ)

У статті на основі обґрунтованої автором алгоритмічної моделі розгортання англійської народної казки за її фабульними елементами побудовано інтегровану класифікацію казок, придатну слугувати теоретико-методологічним підґрунтям для наукового аналізу будь-яких сторін їхнього створення та функціонування.

Ключові слова: алгоритмічно-фабульна модель, англійська народна казка, інтегрована класифікація, казка, сюжет.

Тараненко Л.И. Алгоритмично-фабульное построение сюжетов английских народных сказок. В статье в соответствии с обоснованной автором алгоритмической моделью развертывания английской народной сказки по ее фабульным элементам построена интегрированная классификация сказок, способная выполнять роль теоретико-методологического основания для научного анализа любых сторон их создания и функционирования.

Ключевые слова: алгоритмично-фабульная модель, английская народная сказка, интегрированная классификация, сказка, сюжет.

Taranenko L.I. Algorithmic-and-fable plot structure of English folk tales. In the article on the basis of the substantiated algorithmic model of the development of plot elements of an English folk tale the author suggests an integrated classification of fairy-tales which is suitable to serve as a theoretical and methodological ground for the scientific analysis of any aspect of fairy-tales creation and functioning.

Keywords: algorithmic model of the story plot, English folk tale, integrated classification fairy-tale, plot.

Казка як один із найпоширеніших жанрів усної народно-епічної творчості вивчена на теперішній час лінгвістами досить ретельно. У ряді попередніх робіт (див., напр., [8; 34]) нами було обґрунтовано розподіл існуючих фольклорних текстів малої форми на три укрупнені групи або класи за ознакою їхньої функціональної спрямованості: креативно-повчальні (загадка, анекдот, байка, притча), культурно-побутові (приказка, прислів'я, повір'я, казка) та духовно-ідеологічні (легенда, балада, міф). Цей розподіл показав, що казка за обсягом тексту та смисломістким насиченням її структурних елементів може розглядатися як оригінальний твір епосу, що акумулює в собі споконвічну народну мудрість.

Тому будь-який кваліфікований лінгвіст розуміє, що саме невичерпність народної мудрості і є тим чинником, який призводив і ще значний історичний час призводитиме до відкриття дослідниками но-

вих унікальних сторін та властивостей казки. І тим не менш складається враження, що, ретельно з'ясувавши основні специфічні жанрові, структурно-композиційні, функціонально-прагматичні, мовні особливості казки, її історичні витoki, тематику, ідейний зміст, образи, деталі розповіді, естетичний ефект, мотиви, спорідненість з іншими фольклорними текстами тощо, дослідники спрямували свої зусилля на малопродуктивні спроби розширення арсеналу наукових фактів, подібних до вже здобутих раніше.

Мабуть, унаслідок цього поза увагою і лишаються нечисельні прогнози та передбачення щодо подальшої постановки низки практичних і теоретичних завдань у галузі фольклористики. До них, насамперед, слід віднести питання доопрацювання класифікаційних принципів, здатних забезпечити скорочення кількості критеріїв систематизації різновидів казок, пошук алгоритмів певних фольк-

лорних творів, опис інтегрованих “полів” для сюжетно-мотивованих конгломератів різних жанрів фольклорних текстів, визначення рівнів жанрової специфічності мотивного фонду, з’ясування взаємодії жанрів через загальні поля мотивного фонду тощо [21]. Щодо вирішення першого вельми необхідного, на наш погляд, завдання, то слід відзначити позитивні зрушення, пов’язані з результатами дослідження [10; 11; 12]. Три наступні завдання вбачаються лише аспектами питання, чітке формулювання якого у праці [21] відсутнє.

Однак, пам’ятаючи відомий постулат В.Я. Проппа про те, що всі чарівні казки є однотипними за своєю будовою [26, с. 24], доцільніше вирішувати завдання пошуку нового підходу до класифікації ознак народних казок взагалі та англійських народних казок зокрема. Саме такий підхід, що ґрунтується на інтеграції алгоритмічно-фабульної побудови сюжетів із смисломістким насиченням текстів фольклорних творів було запропоновано й апробовано нами на матеріалах англійських байок та прислів’їв у працях [35, с. 36–42; 36]. Узагальнення результатів сформованої у цих працях класифікації засвідчило потенційну можливість вирішення актуальної проблеми взаємозв’язку фабульних елементів фольклорних творів із синергетичними процесами саморозвитку [8, с. 79–80] всіх інших видів фольклорної і художньої творчості.

Саме тому метою нашого дослідження було обґрунтування структурної схеми алгоритмічно-фабульної побудови англійських народних казок на основі аналізу особливостей розгортання їхніх сюжетів.

Широко відомим результатом систематизації 2500 тисяч казкових сюжетів за їхніми жанровими різновидами є покажчик казкових типів Aarne-Thompson (ATh), запропонований А. Аарне і доповнений С. Томпсоном [43] та пізніше уточнений Х.-Й. Утером [47]. При цьому майже тисяча зазначених у покажчику оригінальних сюжетів супроводжуються їхнім стислим описом та бібліографічними даними.

Спираючись на цей покажчик, Б. Кербеліте створила структурно-семантичну класифікацію литовських народних казок, диференційованих

на основі їхніх елементарних сюжетів [11; 12].

Дещо інший бік казок розглядував А.Н. Веселовський, який описав елементарні алгоритми розвитку казки від мотиву до сюжету [2, с. 300–306]. Виходячи з плинності їхніх тем, Р.М. Волков класифікував казки за п’ятнадцятьма основними сюжетами (напр., про героя-дурня, про трьох братів, про мудру діву і т.ін.) та запропонував прийняти їх за постійну одиницю змістового аналізу казки [4, с. 4].

У результаті морфологічного аналізу казки О.І. Нікіфоров сформулював три закони їхньої композиційної побудови [22, с. 314–318]: повторення динамічних елементів казки, існування композиційного стержня подій та категоріального чи граматичного формування казкової дії. Крім того, від поділів казки на три великі групи: чоловічі, жіночі й нейтральні та виокремив інваріанти схематичного малюнка ходу подій у казці.

Окремий інтерес з погляду розглядуваної нами проблеми має праця В.Я. Проппа [26, с. 26–59], у якій під час аналізу сюжетів чарівної казки ним виділено тридцять одну функцію, під якими розуміється дія або вчинок персонажу в процесі розгортання сюжету. Однак важко погодитися з таким уживанням терміна “функція”, оскільки під функцією як загальнонауковою причинно-наслідковою категорією [40, с. 751] доцільніше у даному випадку розуміти явну або латентну мету, відповідно до якої розгортаються дії героїв казки. Більше того, проведений з цього приводу змістовий аналіз зазначених у розглядуваній роботі функцій засвідчив, що за незначним винятком усі вони без викривлення сутності міркувань автора можуть бути кваліфіковані як фабульні елементи казки. Незважаючи на це, систематизоване В.Я. Проппом знання може без ускладнень бути трансформоване у певну матрицю варіювання смисломісткого насичення фабульних елементів англійських народних казок.

Не менш цікава ідея А.-Ж. Греймаса, який намагався звести функції В. Я. Проппа до менш складної структури, що спрощує опис епізодичних одиниць казки [5, с. 91]. Унаслідок цього йому вдалося за рахунок розподілу функцій (у нашому читанні – фабульних елементів) по парах скоротити їхню

кількість до двадцяти епізодичних одиниць (напр., “заборона – порушення”; “пастка – пособництво”; “випробовування героя – його реакція”; “боротьба – перемога”; “клеймування”; “ліквідація нестачі”; “просторове переміщення”; “покарання – весілля” тощо). Уважаючи методологічно виправданою спробу спрощення парних фабул, ми, на жаль, не можемо погодитися з отриманим автором результатом, оскільки ним порушено відомий діалектичний принцип добору рівнонапружених протилежностей, що повинні мати однакову природу (див., напр., “шкідництво – нестача”; “вивідування – видача” тощо). Крім того, у праці має місце протиставлення різних за ступенем узагальнення та значущості епізодичних одиниць (напр., замість “покарання – весілля” мало б бути “покарання – винагорода”, а замість “заборона – порушення” – “заборона – дозвіл”) і навіть ігнорування принципу парності (див., напр., функції, що не мають пари: “клеймування”, “відправлення”, “упізнавання” тощо).

Несправедливо тут не згадати, що подана дещо під іншим кутом зору на порушення ряду правил процедури систематизації критика недосконалості праці А. Греймас [5] присутня в роботі [33, с. 21–25]. Незважаючи на допущені А. Греймасом методологічні огріхи, слід визнати, що напрям пошуку алгоритмічних основ побудови казок був і лишається перспективним. До речі самі автори згадуваної праці [33] не лише здійснили критику праці А. Греймас, а й просунули вирішення цієї проблеми до рівня формалізації героєцентричної семантичної системи для опису поведінки персонажів казки, на ґрунті якої була сформована модель, що охоплює десять колонок, та, за свідченням авторів, є певною мірою обмеженою за здатністю моделювання усіх сюжетів розглядуваних ними казок. Проте, як не дивно, автори цієї розробки також не редукували поняття функції до поняття фабули, смислофункціональне призначення якої (поняттям “фабула” позначають короткий зміст, виклад відображених у творі дій і подій у їхньому послідовному зв’язку [31, с. 667]) вони по суті й оперували під час аналізу.

На відміну від цього, у процесі доповнення та переробки покажчика казкових сюжетів А. Аар-

не, М.П. Андреев як професійно об’єктивний дослідник глибоко розуміє, що головною вадою усіх праць по укладанню тих чи інших покажчиків казкових сюжетів (у тому числі і його покажчика) є те, що ці класифікації будуються на різних принципах їхнього поділу, довільно обраних авторами [1, с. 7–8]. Це призводить, на його думку, до штучного об’єднання в окремі групи споріднених казок з казками, що ніякими генетичними ознаками з ними не пов’язані. Авторський покажчик казкових сюжетів М.П. Андреева розподілено на три основні класи: казки про тварин, власне казки та казки-анекдоти, у межах яких здійснено їхню додаткову диференціацію. При всій сумнівній необхідності методологічно довільної побудови чергової класифікації корисність роботи М. П. Андреева вбачається в тому, що йому вдалося на нижньому ієрархічному рівні диференціальних ознак казок інтерпретувати їхні сюжети досить лаконічним викладом фабул, з яких вони складаються (напр., прикинувшись мертвою, лисиця лягає на дорогу; чоловік кладе її на віз; вона скидає рибу і зістрибує з возу).

Також цікавою з погляду проблеми нашого дослідження постає праця О.О. Тудоровської [38], в якій у загальних рисах окреслено перспективність систематизації казок по історичному вектору генезису мотивів і епізодів, що повністю переходять з однієї казки в іншу, а також класифікування їхніх сюжетів за провідним конфліктом. По суті нею запропоновано підхід до побудови часткової класифікації окремих указаних в покажчику Аарне-Андреева казок по провідному конфлікту на основі структурного співвіднесення сюжету та епізоду. З цього приводу достатньо зауважити, що йдеться лише про можливість розширення змістової частини зазначеного покажчика за рахунок довільно обраних авторкою генетичних ознак казок.

Відомо також, що вивченню інших аспектів казок присвячено низку праць, у яких досліджено сюжетні типи, мотиви й епізоди [6; 22; 39; 28; 9] та здійснено систематизацію казок за різними ознаками [1; 7, с. 14–27; 26; 44; ; 46; 19; 41; 11; 12]. Опанувавши основні проблеми феномену функціонування казки в соціумі та закономірності її побу-

дови, сучасні лінгвісти продовжують активні пошуки вирішення часткових питань встановлення закономірностей та сталих зв'язків між: жанрово-композиційним і лінгвопрагматичними [3; 18], лінгвориторичними, етнолінгвістичними й етнокультурними аспектами казки [23, с. 408–438; 25; 30], її тематичними, структурно-композиційними й лінгвокультурними характеристиками [6; 27; 14], лінгвостилістичними [20] й лінгвосеміотичними [42] особливостями казки, реалізацією антропоцентричності [16] й мовними засобами оформлення [13; 17; 32], мовною картиною світу казки [24; 29; 37] тощо.

Узагальнюючи викладені вище міркування, значимо, насамперед, що у множині генерованої та практично здобутої лінгвістичною наукою інформації присутні основні теоретичні положення та конкретні емпіричні факти, які дозволяють здійснити формування відповідної узагальненої моделі алгоритмічно-фабульної структури побудови сюжетів англійських народних казок.

Вирішуючи подібне питання у колі проблеми побудови універсальної алгоритмічної моделі фабули англійських прозових байок [35, с. 39], ми зазначали, що формування шуканої моделі доцільно здійснювати на підставі розуміння фабули як алгоритму подій, що формують сюжет, а сюжету – як способу викладу теми за певними елементами фабули.

Під час розробки методологічного підґрунтя започаткованого нами дослідження було обґрунтовано доцільність здійснення у якості першого кроку пошуку певної системної моделі, до складу якої мають входити основні структурні компоненти сюжету, що дозволяють розглядати композиційну структуру казки як певну функціонально-ієрархічну систему елементів з притаманними їм зв'язками.

Другим кроком передбачалося стисле формулювання смисломісткого насичення фабульних елементів шуканої моделі та їхнє відповідне диференціювання.

Суть третього кроку мала полягати у формуванні інтегруючої матриці, яка безпосередньо відбивала однозначний зв'язок структурних компонентів сюжету англійських народних казок зі смисломістким насиченням його фабульних елементів.

На підставі обґрунтованої таким чином логіки послідовності методологічних дій було систематизовано ієрархію структурних компонентів сюжетів та фабульних елементів англійських народних казок. Це дало нам можливість структурувати сукупність елементів розглядуваної системи, наведену на рис. 1, в алгоритмічну модель розгортання сюжету англійської народної казки за її фабульними елементами.

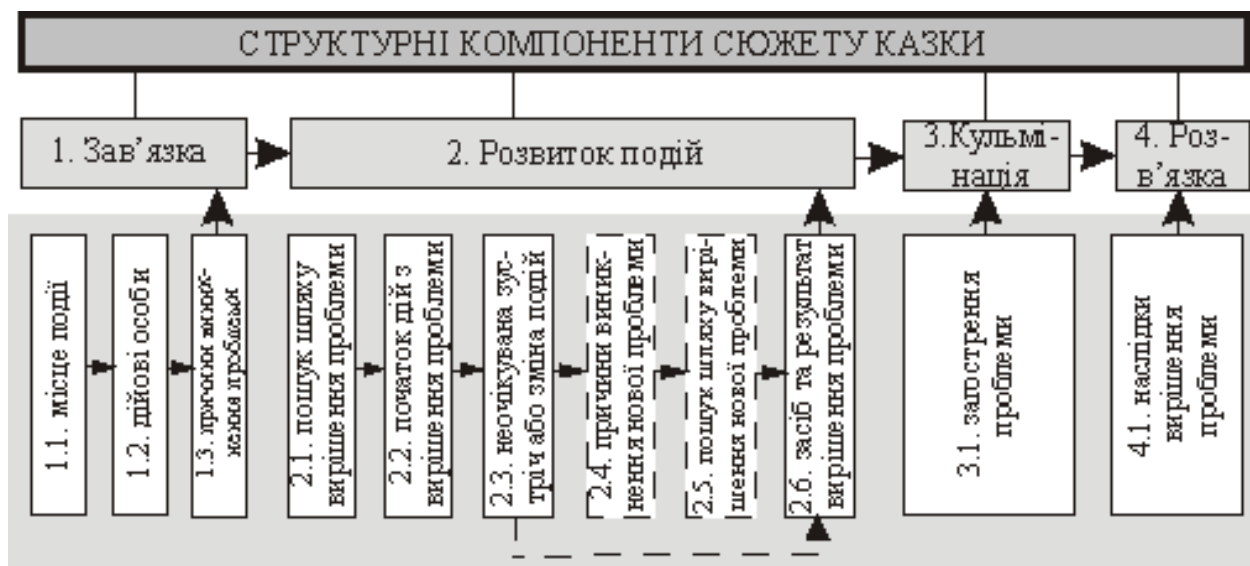

Рис. 1. Алгоритмічна модель розгортання сюжету англійської народної казки за її фабульними елементами

На першому рівні цієї системи у якості структурних компонентів сюжету казки введено такі блоки фабульних елементів: зав'язка, розвиток подій, кульмінація, розв'язка.

Подрібнення зазначених блоків на узагальнені фабульні елементи дозволило визначити сутність кожного з елементів, що входять до складу морфологічної сукупності нижнього ієрархічного рівня розглядуваної моделі. Репрезентована у вербальній формі модель розгортання сюжету англійської народної казки набула такого вигляду: *1. Зав'язка*: 1.1. місце події; 1.2. дійові особи; 1.3. причини виникнення проблеми; *2. Розвиток подій*: 2.1. пошук шляху вирішення проблеми; 2.2. початок дій з вирішення проблеми; 2.3. неочікувана зустріч або зміна подій; 2.4. причини виникнення нової проблеми; 2.5. пошук шляху вирішення нової проблеми; 2.6. засіб та результат вирішення проблеми; *3. Кульмінація*: 3.1. загострення проблеми; *4. Розв'язка*: 4.1. наслідки вирішення проблеми.

Алгоритмічна послідовність дій, що забезпечують розгортання сюжету казки, означена на моделі Рис. 1 стрілками відповідного спрямування. Так, для формування "Зав'язки" казки як окремого блоку її фабульних елементів за повним алгоритмом автор має у чіткій послідовності означити: 1.1. місце події > 1.2. дійові особи > 1.3. причини виникнення проблеми. У разі використання ним однієї із можливих альтернатив скорочення алгоритму казки, алгоритмічно-фабульні елементи 1.1 або 1.3, чи 1.1 та 1.3 можуть бути опущені.

На відміну від цього, алгоритм блоку фабульних елементів "Розвиток подій" будується за дещо більш складною схемою. У переважній більшості англійських народних казок використовується мінімальний алгоритм розгортання сюжету, за яким реалізуються послідовно такі фабульні елементи: 2.1. пошук шляху вирішення проблеми > 2.2. початок дій з вирішення проблеми > 2.3. неочікувана зустріч або зміна подій > 2.6. засіб та результат вирішення проблеми. Проте існують казки з додатковим виникненням проблем, для опису подолання яких після викладу фабульного елемента 2.3 у сюжет казки вводяться послідовно елементи 2.4. –

причини виникнення нової проблеми та 2.5. – пошук шляху вирішення нової проблеми. Таке виникнення додаткових проблем може повторюватися протягом розгортання блоку фабульних елементів "Розвиток подій" двічі та описуватися за тим самим алгоритмом, за яким описується й одноразове виникнення проблеми.

У результаті реалізації третього кроку обґрунтованого вище методологічного підходу до формування шуканої алгоритмічно-фабульної структури сюжетів англійських народних казок нами була побудована матриця смисломісткого насичення їхніх фабульних елементів, зведена в таблицю 1.

Вертикальна колонка ознак таблиці 1 віддзеркалює структуру та зміст понятійної системи, наведеної на рис. 1. Горизонтальна шапка таблиці охоплює інформацію про існуючу варіативність смисломісткого насичення фабульних елементів англійських народних казок та містить посилання на їхнє найбільш повне [45] друковане видання. Зазначимо тут, що у зв'язку з обмеженням формату викладу до сукупності варіантів смисломісткого насичення фабульних елементів нами введено лише їхні стислі загальні формулювання. Крім того, для адекватного розуміння охопленого матрицею таблиці 1 матеріалу слід розрізняти алгоритмічно-фабульний елемент від власне фабули. Так, алгоритмічно-фабульні елементи 1.1 "Місце подій", 1.2 "Дійові особи" та 1.3 "Причини виникнення проблеми" блоку "Зав'язка" охоплюють альтернативи смисломісткого насичення фабульних елементів, у яких дії або події є, здебільшого, відсутніми, а сам фабульний елемент позначений іменником.

На відміну від цього, у всіх інших фабульних елементах блоків "Розвиток подій", "Кульмінація" та "Розв'язка" присутні узагальнені фабули, що за допомогою дієслів відображають дії героїв.

За таких умов ми отримуємо можливість подальшого природного безпосереднього переходу від узагальнених формулювань фабульних елементів таблиці 1 до конкретного розгорнутого викладу їхнього змісту в текстах [45] англійських народних казок.

Таблиця 1
Матриця смисломісткого насичення алгоритмічно-фабульних елементів сюжету англійських народних казок за джерелом [45]

Структурні компоненти сюжету	Алгоритмічно-фабульні елементи	Смисломістке насичення фабульних елементів (сторінка за джерелом [45])
1. Заг'язка	1.1. Місце події	<i>наближене до реальності</i> : графство [45, с. 131, 155], територія [45, с. 51, 61, 137, 155], країна [45, с. 77], місцевість [45, с. 66, 74] тощо; <i>фантастичні</i> : пляшка з-під огу [45, с. 34] і т.д.
	1.2. Дійові особи	<i>люди</i> : знать [45, с. 15, 37, 103, 117, 131, 137, 141, 155], подружжя [45, с. 24, 34, 66, 144], подружжя бездітей [45, с. 103], подружжя з дітьми [45, с. 94, 114, 131], мати й син(и) [45, с. 53, 98, 113], мати й дочка [45, с. 19], батько й дочка [45, с. 48, 117], чоловік [45, с. 102], бабуся [45, с. 30], солдат [45, с. 41], батько, рідна дочка та мачуха [45, с. 27, 131, 141, 150], селянин [45, с. 77], жінка [45, с. 51, 109, 148], хлопеш [45, с. 32, 122, 127, 145] і т.д.; <i>тварини</i> : ведмеді [45, с. 74], поросята [45, с. 30, 59], кіт [45, с. 136], миші [45, с. 63, 136] і т. ін.; <i>птахи</i> : кури [45, с. 87], сорока [45, с. 140] і т. ін.; <i>казкові або чарівні істоти</i> : чарівник/фея [45, с. 61, 89, 137, 154], велетень [45, с. 37, 77], домовий [45, с. 144], хлопчик-мізинчик [45, с. 113] тощо.
	1.3. Причини виникнення проблем	<i>зовнішні причини</i> : непорозуміння між героями [45, с. 19, 24, 48, 145], відсутність житла [45, с. 34, 41], відсутність їжі [45, с. 53, 74, 94, 122], зміна обставин [45, с. 30, 98, 109, 144, 155], неочікувана подія [45, с. 37, 89, 114, 117, 131, 148] і т. ін.; <i>внутрішні причини</i> : необачність героя (в діях, прогнозах, поведінці) [45, с. 61, 98, 140], необізнаність [45, с. 37, 66, 87], неспроможність [45, с. 137], неслухняність [45, с. 120], дурість [45, с. 61,], закоханість [45, с. 117, 131], заздрість [45, с. 27, 43, 133, 141, 150], ненависть [45, с. 27, 150], страх [45, с. 77, 136], ллющі [45, с. 113], неадекватність сприйняття реальності або подій [45, с. 87, 154] тощо.
2. Розшук події	2.1. Пошук шляху вирішення проблеми	<i>зовнішній вплив</i> : скористатися порадою [45, с. 131], виконати вимогу/завдання [45, с. 19, 77, 89, 94, 98, 136, 141, 148] і т. ін.; <i>внутрішнє рішення</i> : поправити матеріальне становище [45, с. 34, 41, 53, 113, 122], знищити ворога [45, с. 77], суперника [45, с. 141, 150], одружитися [45, с. 19, 98, 102, 117], подивитися світ [45, с. 24, 32, 66], знайти щастя [45, с. 145], змінити обставини [45, с. 61, 137, 144, 156], насититися [45, с. 74], збагатитися [45, с. 53], дізнатися правду [45, с. 109] тощо.
	2.2. Початок дій з вирішення проблеми	<i>зробив перший крок</i> : скористався порадою [45, с. 131], побудував [45, с. 58], вирушив у дорогу [45, с. 24, 32, 34, 41, 51, 87, 89, 98, 103, 109, 122, 141, 145, 150, 155], убив [45, с. 27, 43], обманув [45, с. 37, 48, 53, 61, 117, 137], пограбував [45, с. 41], найнявся на роботу [45, с. 113], придбав [45, с. 30] тощо.
	2.3. Неочікувана зустріч або зміна подій	<i>зустріч з реальними або казковими персонажами (одна особа або група осіб)</i> : диваки [45, с. 24], подорожні [45, с. 30, 41], супутники [45, с. 32, 66, 87, 122, 150], розбійники [45, с. 32,], велетні [45, с. 53, 77, 94, 98], тварини [45, с. 87, 150], чарівники [45, с. 61, 89, 103] тощо. <i>зміна реальних або чарівних подій та обставин</i> : закохується [45, с. 37, 48,], огримує чарівну річ [45, с. 53, 66, 98, 145, 148, 155], неочікувану допомогу [45, с. 131, 155], перевтілюється [45, с. 48], чиясь народження [45, с. 37], смерть [45, с. 102, 109] або неочікуване спасіння [45, с. 137], щось знаходить [45, с. 34].

Продовження таблиці 1

		бажання подальшого збагачення [45, с. 53, 102], задоволення додаткових потреб [45, с. 32, 41, 148], поява нових перешкод або обставин [45, с. 19, 30, 37, 66, 87, 94, 98, 117, 137,] і т. ін.
	2.4. Причини виникнення нової проблеми	зміна логіки дій [45, с. 19, 103, 141], змушування [45, с. 30, 137], переконання [45, с. 37,], підкорення до існуючих обставин [45, с. 154], вибір комфортних умов [45, с. 103] тощо.
	2.5. Пошук шляху вирішення нової проблеми	<i>Досягнення мети за допомогою:</i> товаришів [45, с. 98,], дружини/коханой [45, с. 37, 150], супутників [45, с. 30, 32, 43, 66, 136, 150], хитрощів [45, с. 41, 53], везіння [45, с. 19, 103, 113, 120, 122], кмітливості [45, с. 27, 48, 58, 77, 94, 98, 141], досвіду [45, с. 24], смливості [45, с. 109], чарів [45, с. 19, 27, 43, 66, 89, 117, 131, 145] тощо. <i>Недосягнення мети через:</i> безглузддя [45, с. 34, 61, 63, 87, 114, 148, 154], жадібність [45, с. 51, 74, 102, 137, 155] і т.д.
	2.6. Засіб та результат вирішення проблеми	<i>Очікувана:</i> отримання задуманого [с. 19, 30, 32, 41, 66, 94, 117, 136, 144], уникнення загрози або покарання [45, с. 27, 53, 61, 98, 120], отримання покарання [45, с. 34, 58, 74, 94, 102, 114, 131, 154] або нагороди [45, с. 32, 77, 141, 150]. <i>Неочікувана:</i> уникнення загрози або покарання [45, с. 53, 87], з'ясування правди [45, с. 24, 43, 48, 109], неочікувана добра дія або подія [45, с. 87, 103, 113, 122, 137, 144], неочікуване покарання [45, с. 51, 63, 148].
	3.1. Загострення проблеми	<i>Позитивна:</i> кінцеве благополуччя [45, с. 30, 32, 53, 58, 66, 103, 117, 120, 122, 136, 137], одруження [45, с. 24, 37, 48, 77, 94, 98, 113, 141, 145, 150, 155], зникнення загрози [45, с. 19, 27, 61, 87, 89, 109, 131, 144]. <i>Негативна:</i> залишитися ні з чим [45, с. 34, 41, 43, 51, 63, 74, 102, 114, 148, 154].
	4.1. Наслідки вирішення проблеми	
4. Роз- є'язка	3. Культ- нація	
	2. Розвиток події	

Оскільки під час формування узагальненої моделі ми дотримувалися рекомендації пункту дев'ять [15, с. 205] сучасної методології і технології організації морфологічних класів понять за їхньою функціональною ієрархією (мається на увазі логіка послідовності викладу казки) від більшого до меншого та методологічних правил побудови інтегрованих класифікацій [там само: 193-206], то викладені нами результати їхнього виконання розкривають перед лінгвістикою практично необмежені перспективи подальшого всеосяжного комп'ютерного моделювання не лише будь-якої повної наукової класифікації функціонально-лінгвістичних ознак казок інших народів світу, але й відповідних тренінгових програм з аналізу мовленнєво-розумових операцій, що використовувалися та можуть використовуватися у процесі створення текстів літературних казок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреев Н.П. Указатель сказочных сюжетов по системе Аарне / Н.П. Андреев // Гос. русск. географ. общество. Отделение этнографии. Сказочная комиссия. – Л. : Гос. русск. геогр. общество, 1929. – 118 с.
2. Веселовский А.Н. Историческая поэтика / А.Н. Веселовский. – М. : Высшая школа, 1989. – 406 с.
3. Викулова Л.Г. Волшебная французская литературная сказка конца XVII конца XVIII века: Прагматический аспект : монография / Л.Г. Викулова. – Иркутск : ИГЛУ, 2001. – 286 с.
4. Волков Р.М. Сказка. Разыскания по сюжетосложению народной сказки. Т.1 : Сказка великорусская, украинская, белорусская. – Одесса : Гос. изд-во Украины, 1924. – 238 с.
5. Греймас А. В поисках трансформационных моделей / А.-Ж. Греймас // Зарубежные исследования по семиотике фольклора. – М. : Наука, 1985. – С. 89-109.
6. Давиденко Г.В. Німецька народна побутова казка : тематичні, структурно-композиційні та лінгвокультурні характеристики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 / Давиденко Ганна Віталіївна. – К., 2009. – 19 с.
7. Дандес А. Фольклор : семиотика и/или психоанализ : сб. ст. ; пер. с англ.; сост. А.С. Архипова; редкол. : Е.М. Мелетинский (пред.) и др. – М. : Вост. лит., 2003. – 279 с.
8. Калита А.А. Генезис жанрів художніх текстів / А.А. Калита, Л.І. Тараненко // *Studia Methodologica*. – Вип. 23. – Тернопіль : Ред.-видав. відділ ТНПУ імені В. Гнатюка. – 2008. – С. 77-80.
9. Карпенко С.Д. Міфологічні мотиви в українських народних казках про тварин : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.07 / Карпенко Світлана Дмитрівна. – К., 2004. – 194 с.
10. Кербелите Б. Методика описания структур и смысла сказок и некоторые ее возможности / Б. Кербелите // Типология и взаимосвязи фольклора народов СССР. Поэтика и стилистика ; ред. В.М. Гацук. – М. : Наука, 1980. – С. 48-100.
11. Кербелите Б. Типы народных сказок : структурно-семантическая классификация литовских народных сказок : в 2 ч. / Б. Кербелите ; пер. с лит. Б. Кербелите. – М. : Изд-во РГГУ, 2001. – Ч. 1. – 431 с.
12. Кербелите Б. Типы народных сказок : структурно-семантическая классификация литовских народных сказок : в 2 ч. / Б. Кербелите ; пер. с лит. Б. Кербелите. – М. : Изд-во РГГУ, 2005. – Ч. 2. – 724 с.
13. Кириллова О.Ю. Языковые особенности современной немецкой литературной сказки (проблема дискурса) : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : 10.02.04 / Кириллова Ольга Юрьевна. – Нижний Новгород, 2005. – 23 с.
14. Кирилюк О.С. Універсалії культури і семіотика дискурсу. Казка та обряд : [монографія] / О.С. Кирилюк; НАН України. Центр гуманіт. освіти. Одес. філ., 2-е вид., доповн. та виправл. – Одеса : ЦГО НАН України : Автограф, 2005. – 372 с.
15. Клименюк О.В. Технологія наукового дослідження: [авторський підручник] / О.В. Клименюк. – К., Ніжин : ТОВ "Видавництво "Аспект-Поліграф", 2006. – 308 с.
16. Лещенко О.І. Особливості реалізації антропоцентричності в англійських казках : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 / Лещенко Ольга Іллівна. – К., 1996. – 21 с.
17. Мамонова Ю.В. Когнітивно-дискурсивні особливості лексики англійської побутової сказки : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : 10.02.04 / Мамонова Юлия Вахтанговна. – М., 2004. – 21 с.
18. Мастилко Н.В. Іспанська народна казка : жанрово-композиційний та лінгвопрагматичний аспекти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.05 / Мастилко Наталія Володимирівна. – К., 2005. – 20 с.
19. Мелетинский Е.М. Герой волшебной сказки (происхождение образа) / Е.М. Мелетинский. – М. : Изд-во восточной литературы, 1958. – 263 с.
20. Нефьодова О.Д. Особливості лінгвостилістичної організації тексту британської літературної казки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 / Нефьодова Олена Дмитрівна. – Х., 2001. – 18 с.
21. Неклюдов Ю.С. Проблемы структурно-семантического указателя фольклорных сюжетов и мотивов [Электрон-

- ный ресурс] : тезисы для обсуждения на семинаре 6-8 апреля 2001 в институте высших гуманитарных исследований Российского государственного гуманитарного университета, 2001. – Режим доступа : <http://www.ruthenia.ru/folklore/semindex.htm>. 22. Никифоров А.И. Сказка и сказочник / А.И. Никифоров ; сост., вступ. ст. Е.А. Костюхина. – М. : ОГИ, 2008. – 376 с.
23. Олкер Х.Р. Волшебные сказки, трагедии и способы изложения мировой истории / Х.Р. Олкер ; пер. с англ. В.Л. Цымбурского // Язык и моделирование социального взаимодействия ; сост.: В.М. Сергеев, П.Б. Паршин; общ. ред. В.В. Петрова. – М. : Прогресс, 1987. – С. 408-438. 24. Пименова М.В. Языковая картина мира / М.В. Пименова. – Серия “Славянский мир”. – Вып. 7, изд. 3-е доп. – СПб. : СПбГУ, 2011. – 106 с.
25. Плахова О.А. Английские сказки в этнолингвистическом аспекте: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : 10.02.04 / Плахова Ольга Александровна. – Нижний Новгород, 2007. – 24 с.
26. Пропп В.Я. Морфология волшебной сказки / В.Я. Пропп ; науч. ред. И.В. Пешкова. – М. : Лабиринт, 2001. – 192 с.
27. Рафаева А.В. Ещё раз о структурно-семиотическом изучении сказки [Электронный ресурс] / А.В. Рафаева, Э. Рахимова, А.С. Архипова – Режим доступа : <http://www.ruthenia.ru/folklore/arhipovarafaeva.htm>. 28. Рафаева А.В. Мотив параллелизма персонажей и его место в сюжете волшебной сказки / А.В. Рафаева // Мировое древо. Международный журнал по теории и истории мировой культуры. – 1998. – № 6. – С. 19-29.
29. Смирнов А.В. Языковая картина мира английской народной сказки : [монография] / А.В. Смирнов. – СПб. : ЛГУ им. А.С. Пушкина, 2007. – 100 с.
30. Соборная И.С. Этнокультурные особенности сказочного дискурса: лингвориторический аспект (на материале русских, польских и немецких сказок) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Соборная Ирина Степановна. – Сочи, 2004. – 19 с.
31. Советский энциклопедический словарь / [гл. ред. А.М. Прохоров]. – 4-е изд. – М. : Советская энциклопедия, 1987. – 1599 с.
32. Сотникова С.И. Мовні засоби комічного в німецьких народних казках : автореф. дис. уа здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 / Сотникова Світлана Іванівна. – Харків, 1996. – 17 с.
33. Структура волшебной сказки / Е.М. Мелетинский, С.Ю. Неклюдов, Е.С. Новик, Д.М. Сегал; отв. ред. С.Ю. Неклюдов. – М. : Российский государственный гуманитарный университет, 2001. – 234 с.
34. Тараненко Л.І. Структурні особливості та ознаки фольклорних текстів малої форми / Л.І. Тараненко // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство) : У 5 ч. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. – Вип. 75 (3). – 2008. – С. 137-143.
35. Тараненко Л.І. Просодична зв'язність англійської прозової баки: [монографія] / Л.І. Тараненко. – К. : ТОВ “Агентство “Україна”, 2008. – 204 с.
36. Тараненко Л.І. Алгоритмічно-фабульний аналіз структури англійських прислів'їв / Л.І. Тараненко // Вісник Харків. нац. ун-ту імені В.Н. Каразіна. – № 1003. Серія “Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов”. – Вип. 70. – Харків, 2012. – С. 113-120.
37. Тройская О.Н. Языковая картина мира немецкой народной сказки : автореф. дис. на соискание учен. степени докт. филол. наук : 10.02.04 / О.Н. Тройская. – СПб., 1998. – 34 с.
38. Тудоровская Е.А. О классификации волшебных сказок / Е.А. Тудоровская // Советская этнография. – 1965. – № 2. – С. 57-66.
39. Тудоровская Е.А. О структуре волшебной сказки / Е.А. Тудоровская // Русская народная проза. Русский фольклор. – Л. : Наука. – Т. 13. – 1972. – С. 148-159.
40. Философский энциклопедический словарь [гл. редакция: Л.Ф. Ильчев, П.Н. Федосеева, С.М. Ковалев, В.Г. Панов]. – М. : Советская энциклопедия, 1983. – 840 с.
41. Франц М.-Л. фон. Психология сказки. Толкование волшебных сказок. Психологический смысл мотива искупления в волшебной сказке ; пер. с англ. / М.-Л. фон Франц. – СПб. : Б.С.К., 1998. – 360 с.
42. Щурик Н.В. Опыт лингвосомиотического анализа народной волшебной сказки: на материале британских и русских народных волшебных сказок : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : 10.02.19 / Щурик Наталья Викторовна. – Иркутск, 2007. – 26 с.
43. Aarne A. The Types of the Folktale: a Classification and Bibliography / A.Aarne / Translated and enlarged by S. Thompson, 2nd revision. – Helsinki : Academia Scientiarum Fennica, 1961. – 508 p.
44. Bremon C. The morphology of the French Fairy Tale : Ethical model Text / C. Bremon // Patterns in oral literature / Eds. H. Jason, D. Segal. The Hague, Paris : Mouton, 1977. – P. 49-76.
45. English Fairy Tales / Collected by Joseph Jacobs. – L. : David Nutt, 1890. – 158 p.
46. Hasan M. El-Shamy. Psychologically-Based Criteria for Classification by Motif and Tale Type // Journal of Folklore Research. – 1997. – Vol. 34, No. 3. – P. 233-243.
47. Uther H.-J. The Types of International Folktales. A Classification and Bibliography / Hans-Jürg Uther. Parts I-III. – Helsinki : Suomalainen Tiedeakatemia (Academia Scientiarum Fennica), 2004. – Part I. 619 p.; Part II. 536 p.; Part III. 285 p.